

18—20 oktober.

Debatter m. m.

Måndagen den 18 oktober

Sid.

Minnesord över avliden ledamot av kammaren	3
Interpellationer av:	
herr Kollberg ang. den under senare år förekommande importen av kött från Sydamerika, m. m.	5
herr Gustafsson i Borås ang. principerna för valutatilldelning för religiösa och kulturella ändamål, m. m.	5
herr Jacobson i Vilhelmina ang. motiveringen för viss föreskrift i kungörelsen den 24 april 1953 ang. förberedelser av vissa företag enligt vattenlagen	7
herr von Friesen ang. skyldigheten för medicinalstyrelsen att avgiva motivering för sina rättspsykiatriska utlåtanden	10
herr Håstad ang. redogörelse för de skäl, som varit avgörande för valutakontorets avslag å International Broadcasting Associations ansökan om valutatillstånd för anordnande av vissa religiösa radioutsändningar	10
herr förste vice talmannen Skoglund ang. den ökade efterfrågan på sjukvård och läkarbehandling, som den obligatoriska sjukförsäkringens genomförande väntas medföra	11

Tisdagen den 19 oktober

Interpellationer av:

herr Ericsson i Näs ang. en broförbindelse mellan Öland och fastlandet	15
herr Rimmerfors ang. ordnandet av den andliga vården vid sjukhusen	16

Onsdagen den 20 oktober

Interpellation av herr Helén ang. rättvisare behandling i skattehänseende av studiebidrag och studieskulder	18
---	----

Måndagen den 18 oktober.

Kl. 14.00

§ 1.

Herr TALMANNEN öppnade sammanträdet med följande ord:

Jag hälsar kammarens ärade ledamöter välkomna till årets höstsession, som jag härmed förklarar öppnad.

§ 2.

Minnesord över avlidnen ledamot av kammaren.

Herr TALMANNEN yttrade:

Ledamoten av denna kammare Edvard Mårtensson i Smedstorp avled hastigt den 20 augusti. Mårtensson har tillhört kammaren sedan 1948 och nedlade sitt huvudsakliga riksdagsarbete inom jordbruksutskottet. Mårtenssons bortgång betyder en svår förlust för hela den bygd i sydöstra Skåne, som han i många offentliga värv troget har tjänat. Han var vid sin bortgång ledamot av länsprövningsnämnden, länsbostadsnämnden och hushållningssällskapets förvaltningsutskott.

Vi minns Mårtensson som en lugn och saklig man, en blid människa och god kamrat. Frid över hans minne!

Detta anförande åhördes av kammarens ledamöter stående.

§ 3.

Upplästes följande till kammaren ankomna protokoll angående den i § 32 riksdagsordningen föreskrivna fullmaktsgranskningen:

Protokoll, hållet inför statsrådet och chefen för justitiedepartementet den 11 juni 1954.

Till justitiedepartementet hade den 5 juni 1954 från länsstyrelsen i Malmöhus län inkommit fullmakt för fru Mary Holmquist, Svalöv, vilken vid ny röstsammanräkning blivit utsedd såsom

ledamot av riksdagens andra kammare i stället för avgången ledamot av samma kammare.

Vid granskning av fullmakten, som företogs inför chefen för justitiedepartementet samt vidare av vederbörande fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, framställdes mot fullmakten icke någon anmärkning.

Protokoll över vad sålunda förekommit skulle jämte den granskade fullmakten överlämnas till andra kammaren.

I ämbetet
Oskar Adelsohn.

Protokoll, hållet inför statsrådet och chefen för justitiedepartementet den 9 september 1954.

Till justitiedepartementet hade den 30 augusti 1954 från länsstyrelsen i Kristianstads län inkommit fullmakt för sågverksarbetaren Arvid Nilsson, Lönsboda, vilken vid ny röstsammanräkning blivit utsedd såsom ledamot av riksdagens andra kammare i stället för avgången ledamot av samma kammare.

Vid granskning av fullmakten, som företogs inför chefen för justitiedepartementet samt vidare av vederbörande fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, framställdes mot fullmakten icke någon anmärkning.

Protokoll över vad sålunda förekommit skulle jämte den granskade fullmakten överlämnas till andra kammaren.

I ämbetet
Oskar Adelsohn.

Vid dessa protokoll voro fogade de däri avsedda fullmakterna för fru Mary Holmquist, Svalöv, och sågverksarbetaren Arvid Nilsson, Lönsboda, att inträda såsom ledamöter av kammaren för tiden till den 1 januari 1957 efter

respektive herrar Olofsson och Mår-
tensson.

Protokollen lades till handlingarna,
varefter herr talmannen meddelade, att
fru Holmquist och herr Nilsson i Löns-
boda intagit sina platser i kammaren.

§ 4.

Upplästes följande till kammaren in-
komna läkarintyg och ansökningar om
ledighet från riksdagsgöromålen:

Till Talmannen i riksdagens andra
kammare.

För fullgörande av uppdrag som med-
lem av den svenska FN-delegationen
får jag härmed vördsamt anhålla om
ledighet från riksdagsarbetet från höst-
riksdagens början till och med den på-
gående FN-sessionens slut, vilket be-
räknas inträffa under förra hälften av
instundande december månad.

Stockholm den 15 oktober 1954.

Jarl Hjalmarson.

Till Riksdagens andra kammare.

Härmed får jag anhålla om ledighet
från riksdagsgöromålen fr. o. m. den
18 oktober tills vidare för fullgörande
av offentligt uppdrag.

Norum, Molkom, den 6 september
1954.

A. Widén.

Till Riksdagens andra kammares kansli.

Härmed intygas att ledamoten av
riksdagens andra kammare Nils Jön-
sson, Rossbol, Lockne, är intagen å Ös-
tersunds lasarett för hjärtsjukdom och
sålunda tills vidare icke kan delta i
riksdagens den 28 ds begynnande ar-
bete.

Östersund den 14/10 1954.

Erik Engelfeldt,

leg. läk.

Till Riksdagens andra kammare.

Undertecknad får härmed anhålla
om ledighet från riksdagsarbetet till
omkring den 25 november för att full-
göra uppdrag som delegat i Förenta
Nationernas Generalförsamling och där-

efter under ca en månad studera ar-
betarskydd och yrkeshygien i Ame-
rika.

New York den 20 september 1954.

Brita Elmén.

Till Riksdagens andra kammares kansli.

Härmed får jag anmäla att jag är för-
hindrad infinna mig till riksdagens
sammanträde måndagen den 18/10 1954.

Högaktningfullt

Arvid Jonsson

i Skedsbygd.

Härmed intygas, att fru Tekla Tor-
brink, Kalmar, den 14/9 1954 opererats
för cholelithiasis (gallsten) å Kalmar
lasarett. Fru Torbrink är oförmögen att
delta i riksdagsarbetet förrän 1/11
1954.

Kalmar den 16/10 1954.

Erik Millbourn

Lasarettsläkare, Kirurg. avd.

Centrallasarettet

Kalmar.

Till Riksdagens andra kammare.

Med stöd av bifogade läkarintyg an-
hålls härmed om ledighet från riks-
dagsgöromålen från och med den 18
okt. till och med den 23 okt.

Malmö den 16 okt. 1954.

Erik Adamsson.

Riksdagsman Erik Adamsson har va-
rit intagen på kir. klin. Malmö Allm.
Sjukhus 6/10—15/10 på grund av buk-
åkomma, vilken föranlett operation. På
grund härav har riksdagsman Adams-
son tillrätts vila minst t. o. m. 23/10.

Ovanstående intygas i tjänst.

Malmö 15/10 -54.

K. Franson,

leg. läk.

Ledighet från riksdagsgöromålen be-
viljades herrar Hjalmarson, Widén och
Jönsson i Rossbol samt fröken Elmén
tills vidare, herr Jonsson i Skedsbygd
innevarande dag samt fru Torbrink
till och med den 31 och herr Adamsson
till och med den 23 oktober 1954.

Interpellation ang. den under senare år förekommande importen av kött från Sydamerika, m. m. — Interpellation ang. principerna för valutatilldelning för religiösa och kulturella ändamål, m. m.

§ 5.

Interpellation ang. den under senare år förekommande importen av kött från Sydamerika, m. m.

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Herr KOLLBERG (fp), som anförde:

Herr talman! Vid den kontroll som regelbundet förekommer beträffande import av köttvaror framkom i april månad i år, att fruset kött, som importerats från vissa sydamerikanska stater, vid ankomsten till Sverige i några fall företedde hygieniska brister. Med anledning härav vidtogs från berörda myndigheters sida vissa åtgärder beträffande kött som importerats från Sydamerika. En särskild studiedelegation har senare även besökt ifrågavarande länder och avgivit rapport om sina iakttagelser samt föreslagit vissa åtgärder.

Det är uppenbart att de misstankar, som sålunda framkommit i fråga om den hygieniska beskaffenheten av importerat kött, vållat oro bland den svenska allmänheten, såväl bland konsumenterna som bland landets jordbrukare. Det synes sålunda lämpligt att en redovisning inför riksdagen äger rum om de närmare omständigheterna kring dessa spörsmål.

Med anledning härav anholder jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet få framställa följande frågor:

A. Vill herr statsrådet lämna en klarläggande redogörelse för

1. omständigheterna kring den under senare år förekommande importen av kött från Sydamerika;

2. sambandet mellan denna import och inom landet inträffade fall av paratyfus;

3. de åtgärder, som av myndigheter-
na vidtagits för att förhindra spridning

av sådant importerat kött som icke var av tillfredsställande hygienisk beskaffenhet; samt meddela

B. till vilket resultat den av statens jordbruksnämnd till Sydamerika utsända studiedelegationen kommit, samt vilka åtgärder delegationen föreslagit för att förbättra importköttets kvalitet och kondition, och

C. vilka åtgärder herr statsrådet har för avsikt att vidtaga beträffande kommande import av kött och när den av herr statsrådet tillsatta utredningsmannen kan väntas komma att framlägga förslag om effektivisering av importkontrollen av animaliska livsmedel och därmed sammanhängande spörsmål?

Denna anhållan bordlades.

§ 6.

Interpellation ang. principerna för valutatilldelning för religiösa och kulturella ändamål, m. m.

Ordet lämnades på begäran till

Herr GUSTAFSSON i Borås (fp), som yttrade:

Herr talman! Den svenska firman International Broadcasting Association AB (IBRA) med pastor Lewi Pethrus som firmatecknare ansökte den 15 juni 1954 hos valutakontoret om tillstånd att till bank i Tanger få utbetala 1 920 000 kronor avsett som likvid för utsändningstid från radiostation i Tanger. Enligt ett mellan IBRA och radioföretaget Société CAPEC i Tanger ingånget avtal skulle sändningarna enligt närmare preciserade regler innehålla dels program av religiös karaktär och dels kommersiell reklam. Genom beslut den 30 juni 1954 avlog valutakontoret IBRA:s hemställan utan att ange motivering. Vid uppvaktning hos valutakontoret av representanter för IBRA lät man från valutakontorets sida förstå, att det var

Interpellation ang. principerna för valutatilldelning för religiösa och kulturella ändamål, m. m.

nödvändigt att precisera de utländska valutor, i vilka likviden i svenska kronor skulle växlas. Det framhölls också, att det icke var tänkbart att utländska valutor skulle ställas till förfogande för utövande av kommersiella reklamsändningar för svenska affärsföretag med reklam i Sverige för svenska varor. Vidare anfördes att hänsyn borde tas till den omständigheten att de svenska valutamyndigheterna varit generösa i fråga om tilldelning av utländska valutor för missionsändamål.

Sedan Société CAPEC efter nya underhandlingar med IBRA gått med på att acceptera vissa inskränkningar i rätten att förfoga över det utgående kronbeloppet, anhöll IBRA i skrivelse till valutakontoret den 10 juli 1954, att ärendet skulle upptas till förnyad prövning. Detta skedde men ledde till förnyat avslag den 13 juli. Efter detta avslag upptog IBRA nya förhandlingar med Société CAPEC rörande ytterligare modifieringar av det ursprungliga avtalet för att gå de svenska valutamyndigheterna till mötes. Genom nytt avtal som slöts den 25 juli 1954 slopades tanken på att sändningarna skulle omfatta även kommersiell reklam, och de skulle följaktligen helt bestå av program av religiös karaktär. På denna grundval riktades en tredje ansökan till valutakontoret den 16 augusti 1954, vilken emellertid även denna utan angiven motivering avslogs genom beslut av den 2 september 1954. Över detta beslut har IBRA anfört besvär hos Kungl. Maj:t genom underdånig skrivelse av den 14 september 1954.

Det har väckt betydande uppmärksamhet att IBRA *vågrats* valuta för radioverksamhet utanför vårt lands gränser. Det ter sig jämförelsevis lätt att förstå valutamyndigheternas restriktiva hållning, när det gäller penningöverföringar, vilkas motivering är rent kommersiell. Däremot ter det sig för en bred opinion betydligt egendomligare

att valutatilldelning vägras för de syften det här gäller. Vi står i själva verket här inför ett exempel på hur rent ekonomiskt betingade statliga regleringsåtgärder reser sig som hinder mot andlig och kulturell kommunikation.

I detta fall ter det sig så mycket mer stötande *dels* som det i Sverige föreligger ett statligt radiomonopol och *dels* genom att de penningmedel, för vilka rätt att inköpa främmande valuta bevägrats, insamlats på frivillig väg såsom missionsgåvor. Givarna av dessa gåvor betraktar självfallet ändamålet som ytterst angeläget och kan begripligt nog icke acceptera att penningmedel, som de frivilligt ställt till förfogande, icke får användas till de syften till vilka de har avsetts. Det bör även framhållas att de icke motiverade avslagen från valutakontoret lämnat IBRA i okunnighet om de sakliga skälen för avslagen, och IBRA har härigenom orsakats icke oväsentliga, onödiga kostnader genom tidsödande och kostnadskrävande förhandlingar med Société CAPEC.

Med hänvisning till ovanstående ber jag att till statsrådet och chefen för finansdepartementet få rikta följande interpellation:

1. Anser herr statsrådet att till religiösa och kulturella ändamål — där på frivillig väg medel insamlats — valutatilldelning skall ske efter generösa principer?

2. Anser herr statsrådet, för den händelse svaret på den första frågan blir jakande, nödvändigt framlägga förslag om sådan förändring av instruktionerna för valutakontoret, att händelser som de ovan relaterade icke mera skall behöva inträffa?

3. Avser herr statsrådet att utan dröjsmål upptaga till prövning de besvär, som anförts genom IBRA:s skrivelse av den 14 september 1954?

Denna anhållan bordlades.

§ 7.

Interpellation ang. motiveringen för viss föreskrift i kungörelsen den 24 april 1953 angående förberedelser av vissa företag enligt vattenlagen.

Herr JACOBSON i Villhelmina (s) erhöll på begäran ordet och anförde:

Herr talman! Vid 1952 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t i proposition nr 52 vissa ändringar i vattenlagen på grundval av ett av 1945 års vattensakkunniga avgivet betänkande. I huvudsak anslöt sig vederbörande departementschef till de sakkunnigas förslag. Men på en ytterst väsentlig punkt hade en avvikelse skett, nämligen beträffande frågan om förberedande av vissa företag enligt vattenlagen.

Enligt de sakkunnigas förslag skulle i fråga om större vattenkraft- och vattenregleringsföretag anordnas ett särskilt förberedande förfarande inför länsstyrelse, som bl. a. skulle få befogenhet att utse ett ombud med uppgift att upprätthålla kontakt mellan företagaren och de av företaget berörda intressena. I ombudets uppgifter skulle ingå att på lämpligt sätt motverka att ortsbefolkningen i ovisshet om företagens verkningar vidtoge förhastade åtgärder samt att lämna ortsbefolkningen upplysningar om hur den kunde tillvarata sina intressen. Ombudet skulle även samråda med kommunala organ och giva ortsbefolkningen tillfälle till sammanträffanden.

Enligt de sakkunnigas förslag skulle en grundläggande bestämmelse om nyssnämnda förberedelse meddelas i 11 kap. 27 § vattenlagen, medan närmare föreskrifter skulle meddelas i en särskild av Kungl. Maj:t utfärdad kungörelse, vartill utkast utarbetats av de sakkunniga.

Kungl. Maj:ts förslag innebar i huvudsak att det överlämnades till företagaren själv att avgöra, huruvida och i vilken form förberedande kontakt med de motstående intressena skall upptagas, och sammanföll närmast med de synpunkter, som framhållits i den re-

servation, som avgivits av två av de vattenlagssakkunniga.

Departementschefens frångående av sakkunnigeförslaget på denna punkt väckte kraftigt ogillande av representanter i andra kammaren, främst de västerbottniska riksdagsmännen, som i en motion, nr 496, undertecknad av ledamöter från samtliga demokratiska partier i kammaren, fann det beklagligt, att departementschefen ej ansett sig kunna följa sakkunnigeförslaget på denna punkt. Under den nuvarande mycket kraftiga utbyggnadsverksamheten ansåg motionärerna det förenat med stora svårigheter för bygden att få sina intressen tillgodosedda på grund av att då ansökan om tillstånd till ett företag kommer före vid vattendomstolen, vore planerna på företaget i regel så långt framskridna, att det icke vore praktiskt möjligt att få önskvärda ändringar till stånd. Det vore därför nödvändigt att de stora företagen vore grundligt förberedda redan före ansökningens ingivande till vattendomstolen, och vid en sådan förberedelse borde representanter för bygdeintressena och det allmänna i övrigt få medverka.

Vidare framhöll motionärerna att de sakkunnigas förslag bereder möjlighet att utan tyngande former främja det samråd och samarbete som är behövt samt att ett betydande antal remissmyndigheter har anslutit sig till de sakkunnigas förslag. Bl. a. hade förslaget i princip tillstyrkts av vattenöverdomstolen. I motionen hemställdes att riksdagen vid behandlingen av propositionen i fråga måtte antaga 11 kap. 27 § 6 mom. vattenlagen i den lydelse som föreslagits av 1945 års vattenlagssakkunniga ävensom uttala sig för anordnande av ett förberedande förfarande i huvudsaklig överensstämmelse med det av de sakkunniga utarbetade utkastet till tillämpningskungörelse.

Tredje lagutskottet, till vilken propositionen hänvisats, framhöll i sitt avgivna utlåtande, nr 12, att det enligt utskottets mening vore ett värdefullt uppdrag som framförts av de sakkunniga.

Interpellation ang. motiveringen för viss föreskrift i kungörelsen den 24 april 1953 angående förberedelser av vissa företag enligt vattenlagen.

De skäl, som föranlett departementschefen att — i överensstämmelse med en vid sakkunnigeförslaget fogad reservation — lägga i företagarens hand att avgöra om, och i vilken form, förberedande åtgärder av här avsett slag skall vidtagas, är enligt utskottets mening icke helt övertygande. Det måste anses som en brist att företag, som inom vidsträckta områden förändrar landskapsbilden och kanske nödvändiggör omfattande befolkningsomflyttningar, planlägges och förberedes utan att de intressen som på ett kännbart sätt beröres av företaget får tillfälle att i betryggande former framföra sina synpunkter.

Vid sin prövning av frågan hade utskottet kommit till följande förslag, som innebär en mellanståndpunkt mellan de sakkunnigas (motionärernas) och departementschefens åsikt. Den i propositionen föreslagna bestämmelsen i 11 kap. 27 § 6 mom. skulle kompletteras med ett bemyndigande för företagare att vidtaga åtgärder för ändamål varom i bestämmelsen är fråga. Dylika föreskrifter torde emellertid ej, enligt utskottets uppfattning, nödvändigtvis behöva omfatta riket i dess helhet; de bör kunna inskränkas att gälla viss del därav, t. ex. visst vattenområde inom vilket en omfattande exploateringsverksamhet väntas.

Utskottet framhåller även att då Kungl. Maj:t finner anledning taga det av utskottet föreslagna bemyndigandet i anspråk synes det av de sakkunniga utarbetade utkastet till kungörelse i huvudsak kunna tjäna till ledning.

Utskottet hemställde enhälligt att riksdagen — med förklaring, att riksdagen funnit viss ändring böra företagas i det genom förevarande proposition framlagda lagförslaget — måtte för sin del antaga förslaget med den ändringen, att till 11 kap. 27 § 6 mom. fogas ett andra stycke av följande lydelse: *Konungen äger för riket i dess helhet eller viss del därav meddela bestämmel-*

ser angående skyldighet för den som vill utföra företag enligt denna lag att före ansökningens ingivande vidtaga åtgärder för ändamål, varom i första stycket sägs, samt att gälta kostnad, som i samband med sådan förberedelse åsamkas det allmänna.

När så ärendet kom upp till avgörande i kamrarna den 2 april, bifölls utskottets förslag enhälligt och utan debatt i båda kamrarna. Då motionärerna vunnit sitt syfte fanns ju ingen anledning från deras sida att göra något inlägg. De fattade besluten skulle träda i kraft den 1 januari 1953 och av Kungl. Maj:t i anslutning därtill utfärdad tillämpningskungörelse den 15 maj 1953.

De av riksdagen beslutade förändringarna i vattenlagen mottogs av befolkningen i de trakter, som hotades av de planerade vattenregleringarna, med stor tillfredsställelse. Särskilt var detta förhållandet inom Västerbottens läns lappmark, där regleringar av Ransaren, Kultsjön, Malgomaj och Volgsjön inom Vilhelmina kommun, Storuman och Umnässjön inom Stensele kommun samt kraftverksbyggena Grundfors och Umluspen i Stensele kommun och Bålforsen inom Lycksele kommun hotade bygderna. De redan verkställda regleringarna av Vojmsjön, Vilhelmina kommun, Borgasjön och Ormsjön, Dorotea kommun, hade väckt starkt missnöje och ovilja bland ortsbefolkningen och de kommunala organen. Nu såg man i de nya bestämmelserna en ljusning framför allt när det gällde den förberedande planeringen av de blivande sjöregleringarna.

Men dessa förhoppningar har för lappmarkens del fullständigt grusats. Det har nämligen visat sig, att chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Norup, vid utfärdandet av tillämpningskungörelsen (SFS 177/1953) dragit ett brett streck över riksdagsbeslutet och gjort detsamma fullständigt verkningslöst för Västerbottens lappmarks vid-

Interpellation ang. motiveringen för viss föreskrift i kungörelsen den 24 april 1953 angående förberedelser av vissa företag enligt vattenlagen.

kommande genom ett tillägg, varigenom kungörelsen, som skulle träda i kraft den 15 maj 1953, ej skall äga tillämpning å företag, beträffande vilka ansökan ingives till vattendomstolen före den 1 juli 1954.

Detta märkliga tillägg i kungörelsen, som icke kan stödja sig på propositionen, utskottsutlåtandet eller riksdagsbeslutet, har, som ovan nämnts, gjort lagändringen verkningslös, enär vattenkraftsintressena för att undkomma tillämpningen att de nya bestämmelserna på »löpande band» inlevererat ansökningar till vattendomstolarna innan den generöst tilltagna tidsfristen utgick.

Före den 1 juli i år hade till Mellanbygdens och Norrbygdens vattendomstolar ansökningar inkommit i nära nog alla större och betydelsefulla sjöreglerings- och kraftverksbyggnadsmål som är att vänta inom såväl lappmarken som länet i dess helhet. Så låg exempelvis vid fristens utgång ansökningar inne rörande regleringar av de stora fjällsjöarna Ransaren, Kultsjön och Malgomaj inom Vilhelmina kommun, Storuman och Umnässjön inom Stensele kommun samt de stora kraftverksbyggena i Grundfors, Stensele, och Bålforsen inom Stensele och Lycksele kommuner samt för länet i övrigt bl. a. kraftverksbyggena i Stornorrforsten i Umeå landskommun.

Det kan med absolut säkerhet fastslås, att man på kraftverkshåll varit fullt medveten om att kungörelsens undantagsbestämmelse varit till kraftverksintressenas fördel. Därom vittnar inte minst den forcering, som ägt rum för att hinna få in ansökningarna före den 1 juli i år. Belysande är i detta fall den brådska, som ådagalades exempelvis rörande ansökan om kraftverksbygge i Stensele. Här kunde man — trots all möjlig forcering — inte lämna in ansökan till Norrbygdens vattendomstol förrän på fristens sista dags sista timmar, alltså först den 30 juni 1954!

Det sist anförda ställer hela gången av ansökningsförfarandet i blyxtbelysning.

Man kan nog, när det gäller Västerbottens läns lappmark, säga, om man undantar fallsträckorna mellan Kultsjön och Malgomaj, där två å tre kraftverk planeras, att de ansökningar, som före den 1 juli i år inkommit till Mellanbygdens och Norrbygdens vattendomstolar, har en sådan omfattning, att de praktiskt taget omspannar hela lappmarkens sjösystem och att vad som nu återstår är bagatellartat, sett mot de ansökningar, vilka under den utsträckt »nådatiden» i rasande tempo inleverades till vattendomstolarna.

Jag tvekar icke att påstå, att det inträffade är ett hårt och orättfärdigt slag mot en bygd, vilken kommer att få bära de tunga bördorna av de stora och i vissa fall obotliga skadeverkningar, som otvivelaktigt kommer att uppstå till följd av de ingrepp vattenregleringarna för med sig. Västerbottens läns lappmark hade, synes det mig, icke bort tillfogas den oförrätt, som det nyssnämnda beslutet innebär och vars konsekvenser i dagens läge icke låter sig överblickas. En konsekvens, varom ingen tvekan kan råda, kan nu fastslås, den nämligen, att den utflyttning, som ägt rum från de byar, som beröres av de planerade och redan utförda sjöregleringarna, kommer att fortgå i ökad omfattning.

Hur kommer framtiden att te sig för dessa trakter? Det är en fråga, som man gör sig uppe i lappmarken.

Och man frågar också: Vad är anledningen till det fattade beslutet?

Med stöd av det anförda anhåller jag härmed om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet få framställa följande spörsmål:

Vilka omständigheter motiverade herr statsrådets åtgörande att vid utfärdandet av Kungl. Maj:ts kungörelse nr 177/

Interpellation ang. skyldigheten för medicinalstyrelsen att avgiva motivering för sina rättspsykiatriska utlåtanden. — Interpellation ang. redogörelse för de skäl, som varit avgörande för valutakontorets avslag å International Broadcasting Associations ansökan om valutatillstånd för anordnande av vissa religiösa radioutsändningar.

1953 angående förberedelser av vissa företag enligt vattenlagen, som skulle träda i kraft den 15 maj 1953, göra det tillägget att densamma icke skulle äga tillämpning å företag, beträffande vilka ansökan ingivits till vattendomstol före den 1 juli 1954?

Denna anhållan bordlades.

§ 8.

Interpellation ang. skyldigheten för medicinalstyrelsen att avgiva motivering för sina rättspsykiatriska utlåtanden.

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Herr von FRIESEN (fp), som yttrade:

Herr talman! Efter motion vid 1953 års riksdag föreslog samma års första lagutskott i sitt utlåtande nr 33 ändrad lydelse av 44 § sinnessjuklagen den 19 september 1929. Ändringen var av den innebörden, att medicinalstyrelsen skulle åläggas att, liksom undersökningsläkare, motivera sina rättspsykiatriska utlåtanden. Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets hemställan. Lag i enlighet med förslaget utfärdades den 22 maj 1953 och trädde i kraft den 1 juli samma år.

Enligt en undersökning av dr Axel Wersén, publicerad i Svensk Läkartidning 1954:36, synes medicinalstyrelsen i varje fall i tolv refererade ärenden ha åsidosatt sin skyldighet att avgiva motivering för sitt utlåtande.

Såvitt bekant har någon åtgärd — exempelvis anmälan till justitiekanslern — icke vidtagits mot medicinalstyrelsen.

Jag anhåller därför om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet rikta följande fråga:

Vilka åtgärder har herr statsrådet vidtagit med anledning av att medicinalstyrelsen i viss utsträckning synes

underlåta att fullgöra sin lagstadgade skyldighet att avgiva motivering för sina rättspsykiatriska utlåtanden?

Denna anhållan bordlades.

§ 9.

Interpellation ang. redogörelse för de skäl, som varit avgörande för valutakontorets avslag å International Broadcasting Associations ansökan om valutatillstånd för anordnande av vissa religiösa radioutsändningar.

Ordet lämnades på begäran till

Herr HÅSTAD (h), som anförde:

Herr talman! Pingströrelsen i Sverige har liksom andra utanför statskyrkan stående organisationer av religiös karaktär endast i begränsad utsträckning fått framträda i svensk radio. På grund härav har rörelsen under flera år sökt få till stånd egna radioutsändningar för sin kristna förkunnelse. Syftet har varit att stärka det kristna arbetet icke blott i vårt land utan även i andra europeiska länder och på missionsfältet.

Under år 1954 beslutade Filadelfiaförsamlingen i Stockholm, på hemställan från representanter för övriga svenska pingstförsamlingar, att bilda en stiftelse, som fick namnet »Stiftelsen för främjande av evangelisk radioverksamhet». Denna skall ha till ändamål att såsom ett samlande organ förmedla och emottaga gåvor och därmed understödja och bedriva mission genom radioutsändningar på olika språk från lämpliga stationer till missionsområden av alla slag samt att själv anordna och bereda möjligheter för andra att anordna radioutsändningar med evangeliskt budskap i tal, bön, sång och musik. Den nämnda stiftelsen har organiserat ett insamlingsarbete, vars resultat visar att intresset inom pingströrelsen för radioverksamheten är mycket stort.

Interpellation ang. den ökade efterfrågan på sjukvård och läkarbehandling, som den obligatoriska sjukförsäkringens genomförande väntas medföra.

Den 10 juni 1954 träffades avtal mellan ett av pingströrelsen här upprättat bolag International Broadcasting Association (IBRA) å ena och Société CAPEC i Tanger å andra sidan om utsändningstid för religiösa radioutsändningar från en radiostation i Tanger. Därjämte skulle reklamsändningar förekomma.

Den 15 juni 1954 ingav IBRA en ansökan till valutakontoret om valutatillstånd för anordnande av radioutsändningar från CAPEC, Tanger. Till ansökan var fogad kontraktavskrifter av nyssnämnda avtal. I skrivelsen framhölls bl. a. följande:

»Den första anledningen till att denna verksamhet lägges upp är av ansvar inför att vi som kristna gör vår insats för evangelii spridning, och vi är övertygade om att detta instrument skall betyda mycket för såväl vår inre som yttre mission. Därutöver tro vi, det skall vara möjligt att under djupt ansvar och i förening med vår kristna linje kunna utföra en för landet gagnelig gärning sett ur kommersiell synpunkt. Vår uppriktiga avsikt är att kunna göra vår insats på ett sätt, som gagnar alla parter.»

Den 30 juni meddelade valutakontoret — utan motivering — att den inlämnade ansökningen inte kunde bifallas. Vid närmare förfrågan angående motiven för avslaget hänvisade valutakontorets styrelse i första hand till att utländska valutor inte kunde ställas till förfogande för kommersiella reklamsändningar i Sverige för svenska varor.

Efter nya förhandlingar mellan de i radioverksamheten intresserade parterna, vid vilka Société CAPEC accepterade vissa inskränkningar i rätten att förfoga över de svenska pengarna, inlämnades den 10 juli ny anhållan till valutakontoret om valutatilldelning. Som svar härpå meddelade valutakontoret den 13 juli 1954 — utan motivering — att dess tidigare beslut stod fast.

Förhandlingar togs återigen upp mellan parterna, och överenskommelse träffades om att de kommersiella reklamsändningarna skulle slopas. Med utgångspunkt från detta avtal inlämnades för tredje gången, den 16 augusti, ansökan till valutakontoret om valutatilldelning. Den 2 september 1954 avlogs även denna ansökan utan motivering.

Godkännandet av den valutaaffär, som här berörts, är ett oundgängligt villkor för pingströrelsens möjligheter att via radion i Tanger bedriva religiösa radioutsändningar. De människor, som varit med och skänkt bidrag till den radioverksamhet som det här är fråga om, har enligt min mening skäl att fråga sig hur det kan vara möjligt att en statlig regleringsmyndighet kan äga rätt att besluta i en fråga med så vidsträckt konsekvenser. Då valutakontoret inte ansett det behövt att motivera sina beslut skulle det vara ägnat att skingra mycken misstro och oro om herr statsministern kunde redogöra för de motiv som legat till grund för valutakontorets beslut.

Med stöd av vad ovan anförts hemställas om kammarens tillstånd att till hans excellens herr statsministern få framställa följande fråga:

Vill Eders Excellens för kammaren redovisa de skäl vilka varit avgörande för valutakontorets avslag å International Broadcasting Associations ansökan om valutatillstånd för anordnande av religiösa radioutsändningar från Société CAPEC i Tanger?

Denna anhållan bordlades.

§ 10.

Interpellation ang. den ökade efterfrågan på sjukvård och läkarbehandling som den obligatoriska sjukförsäkringens genomförande väntas medföra.

Herr förste vice talmannen SKOGLUND (h) erhöll på begäran ordet och yttrade:

Interpellation ang. den ökade efterfrågan på sjukvård och läkarbehandling som den obligatoriska sjukförsäkringens genomförande väntas medföra.

Herr talman! Om drygt två månader skall den obligatoriska sjukförsäkringen genomföras. Över 7 miljoner människor kommer att omfattas av försäkringen. De nuvarande erkända sjukkasorna, riks-försäkringsanstalten, landstingen, läkarna och annan personal, som har administrativa uppgifter inom sjukvården, skattemyndigheterna, pensionsstyrelsen, de kommunala pensionsnämnderna och andra statliga och kommunala myndigheter får efter denna tidpunkt nya och i en del fall betydligt ökade arbetsuppgifter.

Redan vid riksdagens behandling av sjukförsäkringsfrågan år 1953 gav högerpartiets representanter i riksdagen uttryck för en kritisk uppfattning till de praktiska möjligheterna att på så kort tid som 1½ år genomföra en socialreform av den omfattning det här gäller. Partiets talesmän hänvisade bl.a. till den då aktuella läkar- och sjuksköterskebristen, till den rådande överbeläggningen på både kropps- och sinnessjukhusen, till bristen på materiella resurser över huvud, när det gäller sjukvården, och till svårigheterna att på kort tid bygga ut den administrativa apparat, som skulle erfordras för att handhava en försäkring för hela landets befolkning. I sin kritik på dessa punkter fick även högerpartiet stöd från talesmän för andra partier.

Lovvärda ansträngningar från myndigheterna synes under den förlidna tiden ha gjorts för att möta det ökade tryck på sjukvårdens resurser och den ökade efterfrågan på effektiv administration, som sjukförsäkringsreformens genomförande kommer att medföra. Tiden har dock varit för knappt tillmätt, och några långtidsförberedelser har ej kunnat göras.

Den rådande läkarbristen har sålunda icke kunnat övervinnas. Enligt medicinalstyrelsens officiella statistik fanns totalt i landet den 1 januari 1953 cirka 5 290 läkare, varav 4 850 beräkna-

des vara yrkesverksamma. Den 1 juli detta år var motsvarande siffror 5 400 respektive 5 000. Detta innebär att landet f. n. har en yrkesverksam läkare på 1 440 människor. I diskussionen angående hur många läkare det bör finnas på ett visst antal invånare brukar som idealtillstånd räknas 1 läkare på 1 000 invånare. I dagens läge har vi sålunda en latent brist av cirka 3 000 läkare. Samma förhållande gäller tillgången på sjuksköterskor. Ej heller där är personalbehovet på långt när täckt.

När det gäller sjukvårdens materiella resurser synes förhållandet vara detsamma. Den allt vanligare överbeläggningen på sjukhusen är ett av tecknen på den aktuella bristen på vårdplatser. De långa väntetiderna vid polikliniker-na pekar på att ej heller den öppna vården är tillräckligt utbyggd. Svårigheterna för de kroniskt sjuka att få anstaltsvård har under de senaste åren varit synnerligen allvarliga. Spenshults reumatikerhem har f. n. 124 vårdplatser, och vårdtiden är där cirka 6—8 veckor. Väntelistan upptar cirka 400 människor. Bristen på vårdplatser för de kroniskt sjuka utgör ett socialt problem av stor omfattning.

Sammanfattningsvis måste konstateras att utbyggnaden av kroppssjukhusen, av poliklinikväsendet, av sinnessjukhusen, av kronikervården etc. under de senaste åren ej skett i sådan takt att dessa institutioner är beredda att möta den ökade efterfrågan på vård och behandling, som sjukförsäkringens genomförande i och för sig kommer att medföra.

En väsentlig förutsättning för att försäkringen redan från början skall kunna löpa någorlunda friktionsfritt är att samtliga de myndigheter och organ, som kommer att handhava försäkringen eller på något annat sätt beröres därav, har klart informerats om försäkringens innebörd. Enligt uppgift har riks-försäkringsanstalten å ena sidan och sjukvår-

Interpellation ang. den ökade efterfrågan på sjukvård och läkarbehandling som den obligatoriska sjukförsäkringens genomförande väntas medföra.

dens huvudmän, landstingen, de centrala sjukkassorna, läkarna och deras organisationer m. fl. å andra sidan under sommaren och hösten haft kontakter om en hel del praktiska frågor i anledning av försäkringens genomförande. Mycket återstår emellertid, och något över två månader innan försäkringen skall vara genomförd har exempelvis landstingen ännu ej fått klara direktiv om på vilket sätt sjukförsäkringen kommer att inverka på de under landstingen liggande institutionernas arbetsuppgifter. Detsamma gäller läkarna, som ännu ej underrättats om på vad sätt och i vilken utsträckning deras administrativa uppgifter, såsom ifyllande av blanketter, utfärdande av särskilda läkarintyg etc. kommer att påverkas. Åtskilliga direktiv och följdförfattningar saknas. Nödvändiga formulär har ännu ej fastställts etc.

Orsaken till dessa brister torde till någon del ligga i att försäkringen ännu ej fått sin slutliga utformning. 1951 års socialförsäkringsutredning är sålunda fortfarande sysselsatt med att lösa frågan om omfattningen av bl. a. folkpensionärernas sjukförsäkring. Huvudorsaken synes emellertid vara att myndigheterna fått för kort tid på sig att tänka igenom de praktiska verkningarna av en försäkring av den omfattning det här gäller.

Den oro som på flera håll givits uttryck för, när det gäller möjligheterna att genomföra den obligatoriska sjukförsäkringen, synes mig i första hand böra bemötas med en intensifierad verksamhet från de ansvariga myndigheternas sida, men en information från regeringen om vilka åtgärder som vidtagits intill dags datum synes mig kunna bidra till att skapa större klarhet i frågan.

På grund av vad ovan anförts får jag anhålla om kammarens tillstånd, att till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet få rikta följande frågor:

1) Vilka åtgärder har vidtagits för att möta den ökade efterfrågan på sjukvård och läkarbehandling, som den obligatoriska sjukförsäkringens genomförande väntas medföra samt för att lösa den akuta läkarbristen, sjuksköterskebristen och sjukvårdens övriga personalfrågor?

2) Har erforderliga direktiv, följdförfattningar, formulär etc. fastställts för att av sjukförsäkringen berörda myndigheter och institutioner skall kunna handhava den obligatoriska sjukförsäkringen redan från och med den 1 januari 1955?

3) Har erforderlig information, och i så fall på vilket sätt, lämnats landsting, sjukkassor, pensionsnämnder, privata socialförsäkringsbolag och övriga av sjukförsäkringen berörda parter om försäkringens verkningar?

Denna anhållan bordlades.

§ 11.

Anmälades, att Kungl. Maj:ts proposition nr 217, angående statstjänstemännens sjuklöne- och sjukvårdsförmåner efter den allmänna sjukförsäkringens ikraftträdande m. m., tillställts kammaren.

Denna proposition bordlades.

§ 12.

Anmälades, att till herr talmannen under sammanträdet avlämnats följande motioner, nämligen

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 136, angående vissa anslag för budgetåret 1954/55 till universitetet i Göteborg och Stockholms högskola m. m., i vad propositionen avser den högre undervisningen i skeppsbyggeri, motionen nr 704 av herr *Ståhl m. fl.*;

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 145, angående inrättande av

ytterligare extra ordinarie tjänster vid de statliga krisorganen, m. m., motionen nr 705 av herrar *Gustafsson* i Stockholm och *Henriksson*; samt

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 212, angående reformering av läkarutbildningen motionerna nr 706

—708 av herr *von Friesen* och nr 709 av herr *Munktell*.

Dessa motioner bordlades.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 14.19.

In fidem
Gunnar Britth.

Tisdagen den 19 oktober.

Kl. 16.00.

Förhandlingarna vid detta sammanträde leddes av herr förste vice tal-
mannen.

§ 1.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts å bordet vilande proposition nr 217, angående stats-tjänstemännens sjuklöne- och sjukvårdsförmåner efter den allmänna sjukförsäkringens ikraftträdande m. m.

§ 2.

Föredrogs var efter annan och remitterades till statsutskottet följande på kammarens bord liggande motioner, nämligen

nr 704 av herr *Ståhl m. fl.*,
nr 705 av herrar *Gustafsson* i Stockholm och *Henriksson*,
nr 706—708 av herr *von Friesen* och
nr 709 av herr *Munktell*.

§ 3.

Föredrogs den av herr *Kollberg* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för jordbruks-

departementet angående den under senare år förekommande importen av kött från Sydamerika, m. m.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 4.

Föredrogs den av herr *Gustafsson* i Borås vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet angående principerna för valutatilldelning för religiösa och kulturella ändamål, m. m.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 5.

Föredrogs den av herr *Jacobson* i Vilhelmina vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet angående motiveringen för viss föreskrift i kungörelsen den 24 april 1953 angående förberedelser av vissa företag enligt vattenlagen.

Kammaren biföll denna anhållan.

Interpellation ang. en broförbindelse mellan Öland och fastlandet.

§ 6.

Föredrogs den av herr *von Friesen* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet angående skyldigheten för medicinalstyrelsen att avgiva motivering för sina rättspsykiatriska utlåtanden.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 7.

Föredrogs den av herr *Håstad* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till hans excellens herr statsministern angående redogörelse för de skäl, som varit avgörande för valutakontorets avslag å International Broadcasting Associations ansökan om valutatillstånd för anordnande av vissa religiösa radioutskändningar.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 8.

Föredrogs den av herr förste vice talmannen *Skoglund* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då borlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet angående den ökade efterfrågan på sjukvård och läkarbehandling, som den obligatoriska sjukförsäkringens genomförande väntas medföra.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 9.

Interpellation ang. en broförbindelse mellan Öland och fastlandet.

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Herr ERICSSON i Näs (bf), som anförde:

Herr talman! Önskemålet om en bro

mellan Öland och fastlandet är av gammalt datum men har på senaste åren blivit alltmer aktuellt. Behovet av en bro över Kalmarsund har klart framgått av en trafikprognos, som nyligen utarbetats av professor Torsten Åström, Stockholm, på uppdrag av Kalmar läns kommunikationsråd. Prognosen väntas bli offentliggjord inom den närmaste tiden. Frågan har därmed i viss mån kommit i ett nytt läge.

Det är inte min mening att här ge någon uttömmande historik över denna kommunikationsfrågas tidigare öden, jag vill bara nämna några data. Redan 1933 hemställdes i en riksdagsmotion av herr Wagnsson m. fl. om en skyndsamt utredning i saken. För motionen talade bland andra herr Nilsson i Gränebo och herr Lindhagen, vilken beklagade om förslaget rörande en broutredning skulle stranda på »en kompakt egoism på fastlandet». Motionen avlogs sedan bl. a. en talare hade skildrat de tekniska svårigheterna att genomföra projektet; han hade t. ex. med egna ögon sett hur isen i Kalmarsund kan tornas upp »så högt ungefär som till läktaren här i kammaren».

Vid 1939 års riksdag väcktes nya motioner om en utredning genom väg- och vattenbyggnadsstyrelsens försorg rörande broförbindelse över Kalmarsund. Motionärerna betonade att en broförbindelse till Öland måste anses vara ett riksintresse och att en bros många fördelar framför en färja i detta fall är synnerligen påtagliga. Statsutskottet tillstyrkte motionen, och riksdagens båda kamrar biföll utan rösträkning utredningsförslaget.

Från ölandsbefolkningens sida har önskemålet om en bro kommit till uttryck i åtskilliga sammanhang under årens lopp. Det kan bl. a. nämnas att Ölands RLF 1950 hemställde hos länsstyrelsen i Kalmar, att projektet med en landsvägsbro över Kalmarsund skulle fullföljas med all kraft.

I år har som bekant AB Armerad be-

Interpellation ang. ordnandet av den andliga vården vid sjukhusen.

tong lagt fram ett förslag till bro över Kalmarsund. Enligt upplysningar som har lämnats av verkställande direktören Bo Ekelund innebär förslaget i största korthet följande: Planläge: väg- och vattens södra alternativ enligt 1949 års förslag (Kalmar—Färjestaden). Fri bredd 8,5 m. Total brolängd 5 500 m. Total längd av vägbankar 2 000 m. Fritt spann över segelrännan 94 m. Segelfri höjd 43 m. Övriga brospann är 135 stycken till antalet, varierande från 35 till 58 m. Om väg- och vattens kostnadsberäkning omräknas till dagens priser (deras beräkning grundar sig på 1945 års priser) kommer man till en kostnad av omkring 50 miljoner kronor exklusive räntor under byggnadstiden, fyra år. En sådan byggnadskostnad kan finansieras under förutsättning dels av inkomster enligt professor Åströms prognos, dels av 40 års koncessionstid.

Ett senare förslag av de tyska Kruppverken vill förlägga bron mellan Skäggenäs och Stora Rör. Där är sundet smalt, och järnkonstruktionen behöver inte bli mer än 2 500 m lång. Kruppbolaget har enligt uppgifter i pressen erbjudit sig att bygga bron för 25 miljoner kronor.

Ölands förbindelser med fastlandet är otidsenliga och otillräckliga. Bristfälligheterna kan befaras bidra till en isole-ring, som måste få menliga följder för landskapets näringsliv liksom för dess sociala och kulturella utveckling. Goda transportmöjligheter är ett grundvillkor för näringslivets förkovran. För det öländska jordbruket och fisket blir en modern broförbindelse till stort gagn genom att transporterna till fastlandet väsentligt underlättas. Även turistlivet har allt att vinna på att en effektiv förbindelseled skapas, detta inte minst med hänsyn till den pågående starka tillväxten av motorfordonsbeståndet. En snabb och rationell lösning av denna för Ölands framtid betydelsefulla kommunikationsfråga ter sig från många synpunkter som angelägen, ja ofrånkomlig.

Med stöd av vad som här har anförts hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet rikta följande fråga:

Är herr statsrådet beredd att överväga och vidta åtgärder för en snar lösning av frågan om en broförbindelse mellan Öland och fastlandet?

Denna anhållan bordlades.

§ 10.

Interpellation ang. ordnandet av den andliga vården vid sjukhusen.

Ordet lämnades på begäran till

Herr RIMMERFORS (fp), som yttrade:

Herr talman! I sitt svar på en interpellation av hr Swedberg i andra kammaren under vårriksdagen 1953 angående den andliga vården vid sjukhusen ställde herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet i utsikt att om möjligt kunna förelägga 1954 års riksdag ett förslag i ärendet. Detta nar tydligen icke blivit möjligt.

Det nuvarande läget inom den andliga vården vid landets sjukvårdsanstalter är minst sagt otillfredsställande. Man torde utan överdrift kunna säga, att det råder oro i landet inför det långa dröjsmålet med en permanent och för alla parter lycklig lösning av denna fråga. Ordnandet av den andliga vården vid sjukvårdsinrättningarna har sedan ett årtionde i väntan på sakkunnigeutredningen av 1943 och dess resultat mer eller mindre fått karaktären av ett provisorium. Att frågans lösning låter vänta på sig även sedan de sakkunniga framlagt sitt förslag sammanhänger uppenbarligen med att man velat avvakta den slutliga pastoratsindelningen. Detta underströks också av ecklesiastikministern i andra kammaren den 21 april 1953. Man kan förstå statsmakternas önskan att beträffande de statskyrkliga sjukhus-tjänsterna och deras finansiering sätta in problemet i detta större sammanhang.

Interpellation ang. ordnandet av den andliga vården vid sjukhusen.

Frågan har emellertid också en annan sida. Enligt 1943 års sakkunnigeförslag om den andliga vården vid sjukhusen förutsattes en ekumenisk lösning av detta ärende. Detta synes innebära, att frågan om den andliga vården vid sjukhusen borde kunna lösas såsom en i förhållande till pastoratsreformen självständig fråga.

Med tanke på den betydelse som själavården har i och för sig men även för en rationellt bedriven kroppssjukvård och med anledning av det livliga intresse, för att inte säga den oro, som denna fråga på nytt utlöst inom vida kretsar av vårt folk, anhåller jag om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet få rikta följande frågor:

1. Är herr statsrådet i tillfälle att lämna något meddelande om tidpunkten, när Kungl. Maj:ts förslag om ordnandet av den andliga vården vid sjukhusen kan föreläggas riksdagen?

2. Vill herr statsrådet medverka till att denna fråga, oavsett om den måste sammankopplas med pastoratsreformen eller icke, kommer att få en verkligt ekumenisk lösning?

Denna anhållan bordlades.

§ 11.

Upplästes och lades till handlingarna följande till kammaren inkomna protokoll:

Protokoll, hållet vid sammanträde med herr talmannen och herrar vice talmän i riksdagens andra kammare samt de kammarens ledamöter, som blivit utsedda att jämte dem tillsätta kammarens kanslipersonal, den 18 oktober 1954.

Anmälades, att stenografen Fritiof A. Klason avlidit. Med anledning härav förordnades kanslisten sekreteraren

jur. kand. Sune K. Johansson till stenograf och amanuensen jur. kand. Per Stenberg till kanslist hos kammaren.

Vidare bifölls en av stenografen hos kammaren jur. kand. Brit-Marie Ericsson gjord framställning om tjänstledighet från sin stenografbefattning under innevarande höstsession för tjänstgöring i Svea hovrätt; och förordnade herrar deputerade fil. stud. Gunnar Ljusterdal att med frånträdande av förordnandet som reservstenograf under samma tid vara stenograf hos kammaren.

In fidem
Gunnar Britth.

§ 12.

Anmälades, att till herr förste vice talmannen under sammanträdet avlämnats följande motioner, nämligen

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 208, angående det administrativa handhavandet av sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna, m. m., motionerna:

nr 710 av fröken *Vinge m. fl.*,

nr 711 av herrar *Gustafson* i Göteborg och *Dahlén* samt

nr 712 av fru *Sandström*; och

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 212, angående reformering av läkarutbildningen motionerna:

nr 713 av herrar *Larsson* i Luttra och *Larsson* i Hedenäset samt

nr 714 av fru *Eriksson* i Stockholm.

Dessa motioner bordlades.

§ 13.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här- efter kl. 16.13.

In fidem
Gunnar Britth.

Onsdagen den 20 oktober.

Kl. 16.00.

§ 1.

Upplästes följande till kammaren inkomna skrivelse:

Till Riksdagens andra kammare.

Sedan jag den 15 oktober 1954 tillträtt tjänsten som borgarråd i Stockholms stad, får jag härmed avsäga mig min befattning som ledamot av riksdagens andra kammare.

Stockholm den 20 oktober 1954.

Folke Kyling.

Denna avsägelse blev av kammaren godkänd.

§ 2.

Föredrogs var för sig och hänvisades till statsutskottet följande på bordet liggande motioner, nämligen:

nr 710 av fröken *Vinge m. fl.*,

nr 711 av herrar *Gustafson* i Göteborg och *Dahlén*,

nr 712 av fru *Sandström*,

nr 713 av herrar *Larsson* i Luttra och *Larsson* i Hedenäset samt

nr 714 av fru *Eriksson* i Stockholm.

§ 3.

Föredrogs den av herr *Ericsson* i Näs vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet angående en broförbindelse mellan Öland och fastlandet.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 4.

Föredrogs den av herr *Rimmerfors* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation

till herr statsrådet och chefen för ekklesiastikdepartementet angående ordnandet av den andliga vården vid sjukhusen.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 5.

Interpellation ang. rättvisare behandling i skattehänseende av studiebidrag och studieskulder.

Ordet lämnades på begäran till

Herr HELEN (fp), som anförde:

Herr talman! De stigande studiekostnaderna och det hårdnade skattetrycket har alltmär aktualiserat frågorna om studiebidragens och studiekostnadernas skattemässiga behandling. Tidigare ansågs med rätta, att det innebär en fördel för studerande att s. k. periodiska understöd till studerande i motsats till andra periodiska understöd beskattades hos givaren i stället för hos mottagaren-studeranden. Detta undantag består alljämt, men det måste samtidigt vara alldeles klart att föräldrarnas bidragsförmåga i väsentlig grad skulle öka och studieskulsättningen i motsvarande mån minska, om föräldrar finge rätt att i sin deklaration göra avdrag för sina bidrag till barn, som studerar vid universitet och högskolor eller vid andra läroanstalter utanför hemorten.

Denna fråga hörde till dem som hänköts till 1944 års skattekommitté, vilken 1950 framlade ett förslag till modernisering av skattelagarna i fråga om avdragsrätt för periodiskt understöd till studerande.

En annan skattefråga av stor betydelse för studerande ungdom är rätten till avdrag för amorteringar av studieskulder. För de inemot 30 % av studenterna, som måste finansiera sina studier

Interpellation ang. rättvisare behandling i skattehänseende av studiebidrag och studieskulder.

till någon väsentlig del med banklån, har den genomsnittliga skuldbördan på senare tid blivit verkligt tyngande. Under budgetåret 1952/53 beviljade garantilänenämnden 7,6 miljoner kronor i statlig kreditgaranti för 769 nyexaminerade akademikers (inklusive folkskollärares) studieskulder; den genomsnittliga lånesumman låg alltså på närmare 10 000 kronor och av låntagarna hade 15,7 % skulder på mer än 15 000 kronor. För ränteutgifter får man nu göra avdrag i deklarationen, men inte för amorteringen. För många yngre akademiker och folkskollärare ställer det sig ytterst svårt att jämsides med familjebildning och bosättning amortera studieskulder av denna storleksordning. Att därtill skattetrycket ej är avpassat med hänsyn till den minskade skatteförmågan gör trycket ännu hårdare.

Även i denna fråga framlade 1944 års skattekommitté vissa förslag om förbättringar, som vann sympati hos många i de berörda grupperna. Förslagen remitterades emellertid för ny utredning till 1945 års skattelagssakkunniga, som ännu ej inkommit med yttrande i frågan. Det måste livligt beklagas att frågans behandling dragit så långt ut på tiden. Problemet har som bekant blivit alltmer brännande genom penningvärdeförsämringen och den oförändrade skatteprogressiviteten. Nuvarande skatteförhållanden medför att en studieskuld, innan den slutbetalats, uppgår till 125—130 procent av det ursprungliga beloppet. Skulden måste nämligen ökas med skatten på den marginalintäkt som erfordras för skuldens likviderande.

Fördelarna av en ändrad skattelagstiftning på denna punkt ligger i öppen dag. Införande av rätt till amorteringsavdrag skulle i icke obetydlig mån lätta de skuldsattas ekonomiska svårigheter särskilt under de första åren efter examen, då inkomsterna är lägsta och utgifterna ofta särskilt stora. Den skulle

även minska klyftan mellan skuldsatta och icke-skuldsatta nyexaminerade akademiker och folkskollärare. Vidare är att märka, att studieskuldssättningen är en för de nordiska länderna specifik företeelse, som medför betydande sociala problem, vilkas lösning blir alltmer angelägen ju mer skuldbördan stiger.

En reform av skattelagstiftningen i den riktning som här diskuterats skulle otvivelaktigt kosta statsverket icke alltför obetydliga belopp i form av uteblivna skatteintäkter. Det skulle naturligtvis därför kunna ifrågasättas, om det inte vore bättre att anslå motsvarande summa till nya statsstipendier åt studerande i stället för att ge en viss skattelindring åt en grupp, som redan har sin bärgning och examen. Det måste emellertid betonas att den summa det här rör sig om under inga omständigheter kan vara tillräcklig för en stipendiering, som verkligen skulle lösa finansieringsproblemet för högre studier. Det går inte att acceptera alternativet *antingen* stipendier *eller* skattelättnader för de skuldsatta bl. a. därför att de båda åtgärderna åtminstone till en början berör helt olika individer. Avdragsrätt för amorteringar av studieskulder skulle innebära en lättnad just för de generationer, vilkas ekonomiska betryck bildat bakgrunden till de studentsociala reformer som på senare tid genomförts, och vilka endast i mycket begränsad utsträckning själva kunna dra fördel av dessa reformer.

Efter en motion till 1952 års riksdag begärde bevillningsutskottet att riksdagen skulle anhålla att proposition om ändrade avdragsbestämmelser för periodiskt understöd och studiecostnader förelades riksdagen. Denna hemställan bifölls av riksdagen. Frågans angelägenhetsgrad framgår vidare av att ett par av de berörda fackorganisationerna, TCO och Sveriges förenade studentkårer, nyligen i en skrivelse till 1950 års skatte-

Interpellation ang. rättvisare behandling i skattehänseende av studiebidrag och studieskulder.

lagssakkunniga begärt att frågan snarast måtte lösas. Finansministern upplyste vid en interpellationsdebatt i första kammaren 1952, att proposition ej kunde föreläggas 1953 års riksdag. Sedan dess har alltså ytterligare två år förflutit.

Det råder intet tvivel om att en skatte-reform av här nämnda slag är efterlängtd. Man har svårt att inse att dessa frågor kan vara så komplicerade, att det måste ta mer än tio år för att åstadkomma rimligare bestämmelser.

Jag anhåller därför om andra kammarens tillstånd att till herr statsrådet

och chefen för finansdepartementet få rikta följande fråga:

Kommer herr statsrådet att vidta några åtgärder i syfte att riksdagen senast 1956 skall kunna besluta om en rättvisare behandling i skattehänseende av studiebidrag och studieskulder?

Denna anhållan bordlades.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 16.04.

In fidem
Gunnar Britth.